

PRENUMERATA

kwartalna:

w kraju 15 złotych;
za granicą 20 złotych;Numer pojedynczy
20 groszy.Konto pocztowe czekowe
Nr. 730.

MONITOR POLSKI

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.
WYCHODZI CODZIENNIE Z WYJĄTKIEM NIEDZIEL I ŚWIĄT.

Dyrekcja Wydawnictwa: Miodowa Nr. 22. Dyrektor przyjmuje od 12—2 pp. Dyrekcja otwarta od 9—3 pp. Tel. działu red. 44-05. Tel. działu handlowego 44—50. Tel. prenumeraty i rachuby 44-42. Tel. eksp. 25-28. Kasa czynna od g. 8 i pół r. do 1 pp., w soboty do godz. 12.

OGŁOSZENIA:

Cena za wiersz 1 m/m. szpalty
redakcyjnej po tekście 60 groszy.
Cena za wiersz 1 m/m. szpalty
ogłoszeniowej 55 gr.Tabelaryczne i cyfrowe 90 gr.
Drobne ogłoszenia 17 groszy za
wyrz.Każde ogłoszenie najmniej
1 złoty.Za terminowy druk ogłoszeń
Wydawnictwo nie odpowiada.
Osobom i firmom prywatnym
kredytu na ogłoszenia i prenu-
meratę Wydawnictwo nie
udziela.

TREŚĆ DZIAŁU URZĘDOWEGO:

Zarządzenia Władz Naczelnych:

Poz. 27. Orzeczenie Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalające warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok służbowy 1930/31, na obszarze województw: warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego i białostockiego, z wyjątkiem powiatu olkuskiego i miechowskiego.

Sprostowanie.

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Władz Naczelnych.

27.

ORZECZENIE

Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalające warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok służbowy 1930/31, na obszarze województw: warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego i białostockiego, z wyjątkiem powiatu olkuskiego i miechowskiego.

Na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 686) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 4 grudnia 1929 r. („Monitor Polski” z 6 grudnia 1929 r. Nr. 281, poz. 652), Nadzwyczajna Komisja Rozjemcza w składzie: Przewodniczącego Jana Gnoińskiego, Okręgowego Inspektora Pracy, jako przedstawiciela Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, Radcy Michała Banaszkiewicza, jako przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Siedlęgo Sądu Apelacyjnego, Adama Głodzińskiego, jako przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości — na posiedzeniach odbytych w dniach 14, 16, 17, 28, 30 i 31 grudnia 1929 roku w Warszawie w sprawie warunków pracy i płacy robotników rolnych w województwach: warszawskim, lubelskim, kieleckim, łódzkim i białostockim z wyjątkiem powiatu olkuskiego i miechowskiego, — po wysłuchaniu opinii przedstawicieli pracodawców i pracowników rolnych oraz zważywszy:

1) że rolnictwo wymaga możliwej stałości warunków swej pracy i że uzależnianie wynagrodzeń robotniczych od czasowych koniunktur nie jest wskazane,

2) że dotychczasowy tekst zbiorowych norm pracy wymaga, jak wykazała praktyka, usunięcia pewnych niejasności,

3) że potrzebnym jest włączenie do zbiorowych norm faktycznie nieobjętych dotąd kategorii robotników rolnych, a uwidocznionej w umowach zbiorowych dla niektórych innych województw

orzekła:

DZIAŁ I. ORDYNARJUSZE.

Zasady ogólne.

§ 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony pracowników z normalną zdolnością do pracy: fernali, luzaków, stróżów, pastuchów, polowych, karbowych, włodarzy i gumiennych.

Uwaga I: Karbowi, włodarze i gumienni otrzymują żyta w wysokości co najmniej o 1 kwintal więcej od fernali (§ 15 i 16).

Uwaga II: Stangretów (forysiów) i t. d. nie uważa się za fernali, o ile pełnią stale obowiązki przy koniach cugowych.

Uwaga III: Luzacy (ręczniacy), t. j. ordynariusze, do obowiązków których nie należy obrządzanie koni, otrzymują o 1 q żyta mniej w ordynarii (§ 15 i 16), dostają ziemi pod ziemniaki, kapustę i ogrodowiznę 35 względnie 42 ary (§ 18), oraz mają prawo trzymać jedną krowę (§ 19). Jako luzak może być również ugodzony pomocnik pastucha i mleczarek, który może obrządzać parę koni służących do odwożenia mleka.

Uwaga IV: Inwalidzi, pracujący narówni z pozostałymi pracownikami z normalną zdolnością do pracy w rolnictwie, pobierają równe z nimi wynagrodzenie tak w gotówce, jak i w naturaljach. Inwalidzi o zmniejszonej zdolności do pracy mogą być godzeni na niższych warunkach.

§ 2. Orzeczenie niniejsze obowiązuje na rok. Rok służbowy zaczyna się od dnia 1 kwietnia 1930 r., a kończy się dnia 31 marca 1931 r. Obie strony obowiązuje trzymiesięczne wypowiedzenie indywidualnej umowy pracy przed upływem terminu wygaśnięcia niniejszego orzeczenia, a najpóźniej dnia 31 grudnia 1930 r., przyczem zwolnionym robotnikom obowiązany jest pracodawca wydać zaświadczenie o zwolnieniu (konotatka). Niewypowiedzenie umowy o pracę do dnia 31 grudnia 1930 r. włącznie oznacza zawarcie umowy na rok następny. Uchylenie się przez którąkolwiek ze stron od przyjęcia wypowiedzenia umowy o pracę tejże nie przedłuża. Rozwiązanie stosunku służbowego w ciągu roku nastąpić może na zasadzie orzeczenia Komisji Rozjemczych, lub też wyroków Sądów Państwowych, działających według obowiązującego prawodawstwa i według kompetencji.

§ 3. Zatargi, wynikłe na tle umowy o pracę pomiędzy pracodawcą a robotnikami, regulują Komisje Rozjemcze, bądź Sady Państwowe, według kompetencji. Do czasu uzyskania właściwego orzeczenia lub wyroku nie wolno:

- 1) pracodawcom wstrzymywać świadczeń,
- 2) pracownikom przerywać pracy.

Uwaga: W wypadkach wyjątkowo ciężkiego przewinienia pracodawca może wstrzymać przed orzeczeniem lub wyrokiem świadczenia w zbożu i gotówce, w razie jednak wygrania sporu przez robotnika pracodawca winien wydać wstrzymane świadczenia wraz z dodatkiem miesięcznym w wysokości 2% od wstrzymanej należności.

§ 4. Orzeczenie niniejsze stanowi w myśl ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 65, poz. 394) podstawę przy zawieraniu umów indywidualnych. Indywidualne umowy pracy, zawierające warunki dla pracowników mniej korzystne, niż warunki niniejszego orzeczenia, są nieważne, z wyjątkiem specjalnych wypadków, przewidzianych w tem orzeczeniu.

§ 5. Pracownik otrzymuje od pracodawcy bezpłatnie książeczkę obrachunkową, zawierającą kontrolę wydawanej ordynarii i pensji wraz z potrąceniami i spisem powierzonych mu inwentarzy. Książeczka ta winna być podpisana przez pracodawcę lub jego zastępcę oraz pracownika. Poza tem pracodawca wydaje bezpłatnie robotnikom swego folwarku na ręce wybranego przez nich przedstawiciela jeden egzemplarz niniejszego orzeczenia.

Uwaga: Książeczki obrachunkowe, złożone u pracodawcy, nie powinny być dłużej przetrzymywane, niż dziesięć dni.

§ 6. Zawarcie indywidualnej umowy z ordynariuszem nie może być uzależnione od trzymania przez niego posylek.

Żony pracowników nie mogą być zmuszane do pracy. Dojenie krów i inne roboty odbywać się mogą na zasadzie osobnej umowy.

Czas pracy.

§ 7. Przeciętny czas pracy w rolnictwie w ciągu roku ustala się na 9 godzin 20 minut, przyczem rozkład godzin pracy ustala się podług poniższej tabeli. Tabela ta ułożona jest na zasadzie

czasu słonecznego, różniącego się od państwowego o 25 minut.

Robotnicy fernali mają być zwalniani przed południem o pół godziny wcześniej, aniżeli inne kategorie robotników, a to dla koniecznego obrządku inwentarza.

Tabela czasu pracy.

Miesiąc	Praca do południa	Przerwa na śniadanie	Przerwa obiadowa	Praca po południu	Przerwa na podwieczorek
Styczeń	8—12	—	1½	1½—4.00	—
Luty	7½—12	—	1½	1½—5.00	—
Marzec	1—10 11—20 21—31	7—12	—	1½—5.30 1½—6.00 1½—6.30	—
Kwiecień	1—10 11—20 21—30	6—12	½	1½—6.40 1½—7.00 1½—7.20	—
Maj	1—10 11—20 21—31	6—12	½	1½—7.30 1½—7.50 1½—8.00	½
Czerwiec	1—10 11—20 21—30	6—12	½	2—8.20 2—8.20 2—8.30	½
Lipiec	1—10 11—20 21—31	6—12	½	2—8.30 2—8.20 2—8.00	½
Sierpień	1—10 11—20 21—31	6—12	½	2—7.50 2—7.30 2—7.00	½
Wrzesień	1—10 11—20 21—30	6—12	½	1½—6.40 1½—6.20 1½—6.00	—
Październik	1—10 11—20 21—31	7—12	—	1½—5.30 1½—5.20 1½—4.50	—
Listopad	7½—12	—	1½	1½—4.15	—
Grudzień	8—12	—	1½	1½—3.45	—

Za początek pracy rano i po południu uważa się wyjście z podwórza lub z naznaczonej zbiórki przed mieszkaniem pracowników, a za koniec zejście z pola. O ile pole leży dalej, niż 2 km od podwórza, robotnika należy zwolnić z pracy o 10 minut wcześniej, w stosunku do każdego kilometra powyżej dwóch.

W razach pilnej potrzeby, powyższy podział rozpoczęcia i końca pracy oraz przerw jedzeniowych może być zmieniony, jednakże tylko w ten sposób, by ogólna ilość godzin pracy pozostała ta sama.

Na żądanie pracodawcy, w razie pilnej potrzeby, pracownicy są obowiązani do pracy poza wyżej określonym czasem, lecz za osobnym wynagrodzeniem po cenach za godzinę: w powiatach I i II kat. (§ 16) — 60 gr, III i IV kat. — 50 gr oraz V, VI i VII kat. — 40 gr. Wynagrodzenie za nadgodziny nie ma zastosowania, jeżeli pracodawca udzieli robotnikowi następnego dnia urlopu na czas o 50% dłuższy, niż trwała praca ponad normę dnia poprzedniego. Do robotników, pobierających wynagrodzenie za roboty wykonane poza unormowanym wyżej czasem pracy, nie zaliczają się

pastuchy, stróże nocni i dozorczy, o ile wykonywane przez nich roboty nie przekraczają zakresu ich zwykłych obowiązków.

Samowolne i nieuzasadnione opuszczenie roboty podczas godzin pracy oraz niestawienie się do pracy jest niedopuszczalne. Samowolne spóźnianie się jest niedopuszczalne i powoduje potrącenia, jak przy nadgodzinach.

§ 8. Obrządek inwentarza odbywa się poza godzinami pracy, bez specjalnej dopłaty. Wstawanie do obrządku inwentarza oraz naszykowanie wozów i narzędzi powinno mieć miejsce nie wcześniej, niż na 2 godziny przed rozpoczęciem pracy.

Obrok, siano i t. p. karm dla inwentarza ma być przygotowany uprzednio w godzinach pracy w miejscach na to przeznaczonych. Kolejne sypianie w nocy w stajni oraz dyżury w dnie świąteczne obowiązują wszystkich fernali i luzaków bez specjalnej dopłaty.

Pastuch jest wolny od pracy co trzeci dzień świąteczny (niedziele i święta) i na ten czas zostaje zastąpiony przez innych, wyznaczonych w tym celu pracowników.

O ile luzakowi polecono czasowo obrządkować konie w zastępstwie fernala, to otrzymuje on za każdy dzień zastępstwa 40 groszy.

Do siania nawozów sztucznych pracodawca daje pracownikowi worki i dopłaca im od hektara 20 groszy. Prócz tego przy sianiu nawozów sztucznych gryzących, a zwłaszcza azotniaku wapna, nie mogą być zatrudniane kobiety; pracownicy zaś, używani do ich siania, mają otrzymać ochroniacze na oczy.

§ 9. Stróże nocni mają codziennie wolny czas do zakończenia robót przedpołudniowych. W czasie przerwy obiadowej obowiązani są do stróżowania. Po przerwie zaś otrzymuje czas wolny, równy przerwie obiadowej, stosownie do tabeli czasu pracy (§ 7). Następnie stróże mogą być zatrudniani przy robotach koło inwentarza, w domu i t. p., z wyjątkiem czterech miesięcy: listopada, grudnia, stycznia i lutego. W miesiącach zaś od 1 października do 31 marca stróż otrzymuje kożuch dworski na czas warty, która nie może zaczynać się wcześniej, niż o godz. 18-ej (6-ej).

§ 10. Praca w dni świąteczne może być wykonywana li tylko za obopólną zgodą i za wynagrodzeniem po cenach za godzinę: w powiatach I i II kat. (§ 16) — 75 gr, III i IV kat. — 60 gr, oraz V, VI i VII kat. — 50 gr; w gorzelniach i krochmalniach na żądanie pracodawcy praca odbywa się zgodnie z ustawą z dnia 18 grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr. 2, poz. 7) i również po tychże cenach.

§ 11. W dni ulewne i wyjątkowej niepogody roboty w polu nie powinny być wykonywane.

Stosunek wzajemny.

§ 12. Pracodawców oraz ich zastępców obowiązuje grzeczne traktowanie pracownika i ścisłe przestrzeganie warunków umowy, a zwłaszcza regularne wypłacanie przewidzianych świadczeń i płac. Pracowników obowiązuje grzeczność wobec pracodawców i ich zastępców, ścisłe przestrzeganie zawartych umów, pilne i sumienne spełnianie obowiązków, dążność do największej wydajności pracy i stosowanie się do wszystkich zarządzeń pracodawcy lub jego zastępcy, odnoszących się do wykonywania obowiązków służbowych oraz przestrzeganie wszystkich przepisów porządkowych w obrębie folwarku, jako też dbałość i staranne obchodzenie się z powierzonym sobie inwentarzem żywym i martwym.

Delegat, mąż zaufania (przedstawiciel robotników) nie może być gorzej traktowany od innych pracowników.

Warunki wynagrodzenia.

§ 13. Zgodnie z § 16 niniejszego działu, ordynariusze pobierają płacę w gotówce kwartalnie zdołu i ordynarię.

Wypłata pensji winna następować nie później, niż dnia 7-go następnego miesiąca.

§ 14. Wysokość ordynarii dla poszczególnych województw i powiatów określa § 16 niniejszego działu. Ordynaria wydaje się zgóry i to w pierwszych dwóch tygodniach każdego kwartału.

W razie niemożności wydania należnej ordynarii z powodu wypadków losowych lub w terminie na 1-y lipca, ustalenie terminu ma nastąpić w drodze bezpośredniego porozumienia stron.

Zboże wydawane na ordynarię musi być zdrowe i dobrze oczyszczone, w gatunku, jaki posiada majątek.

§ 15. W sprawie składu ordynarii postanawia się, co następuje:

a) pracownik otrzymuje 3, względnie 2 kwintale pszenicy, a to zgodnie z § 16 niniejszego działu,

b) co najmniej 9½ kwintali otrzymuje w życie,

c) resztę zboża, brakującą do ustalonej dla majątku normy ordynarii, wydaje się w jęczmieniu.

U w a g a I: Od pracodawcy zależy podwyższenie ilości wydawanego na ordynarię żyta zamiast jęczmienia, ponad ustalone minimum.

U w a g a II: W majątkach, gdzie sieją groch w dostatecznej ilości, ordynariusze mogą żądać zamiast 1 kwintala pszenicy 80 kg grochu.

U w a g a III: W majątkach, gdzie sieją w dostatecznej ilości hreczkę albo grykę, a nie sieją pszenicy, ordynariusze zażądać mogą po 1 kwintalu hreczki lub gryki za każdy kwintal pszenicy.

U w a g a IV: W majątkach, gdzie nie sieją pszenicy, wydaje się żyto w stosunku za 1 kwintal pszenicy 1,3 kwintala żyta.

§ 16. Pensja i ordynaria na rok 1930/31 ustala się, jak następuje:

I kategoria: pensji 160 zł oraz ordynarii 15½ kwintala w stosunku rocznym, obowiązują w powiatach: jędrzejowskim, kaliskim, kolskim, krasnostawskim, kutnowskim, łęczyckim, łódzkim, lubelskim, nieszawskim, opatowskim, pińczowskim, piotrkowskim, puławskim, sandomierskim, sieradzkim, warszawskim i włocławskim;

II kategoria: pensji 140 zł oraz ordynarii 15½ kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: błońskim, brzezińskim, ciechanowskim, gostyńskim, grójeckim, janowskim, konińskim, lipnowskim, lubartowskim, łaskim, łowickim, radomskowskim, radomskim, plockim, rypińskim, słupeckim, stopnickim, tureckim, wieluńskim, zamajskim;

III kategoria: pensji 120 zł oraz ordynarii 15½ kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: częstochowskim, hrubieszowskim, ilżec-kim, kozienickim, mińsko - mazowieckim, mławskim, opoczyńskim, pułuskim, sochaczewskim, sokołowskim i włoszczowskim;

IV kategoria: pensji 140 zł oraz ordynarii 14½ kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: będzieskim, chełmskim, garwolińskim, płońskim, przasnyskim, rawskim, siedleckim, skierniewickim, tomaszowskim i węgrowskim;

V kategoria: pensji 120 zł oraz ordynarii 14½ kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: biłgorajskim, kieleckim, końskim, łukowskim, makowskim, radzyńskim, radzyńskim i sierpeckim;

VI kategoria: pensji 140 zł oraz ordynarii 13½ kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: białostockim, białskim, bielskim, kolneńskim, konstantynowskim, łomżyńskim, szczuczyńskim, włodawskim i wysokomazowieckim;

VII kategoria: pensji 120 zł oraz ordynarii 13½ kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: augustowskim, białowieskim, ostrołęckim, ostrowskim, sejneńskim, sokółskim, suwalskim, grodzieńskim i wołkowyskim.

W powiatach: brzezińskim, gostyńskim, grójeckim, janowskim, jędrzejowskim, kaliskim, kolskim, kutnowskim, lubartowskim, lubelskim, łęczyckim, łowickim, łódzkim, nieszawskim, opatowskim, pińczowskim, piotrkowskim, plockim, puławskim, radomskowskim, sandomierskim, sieradzkim, słupeckim, stopnickim, tureckim, warszawskim, wieluńskim i włocławskim — ordynariusze otrzymują w składzie ordynarii 3 kwintale pszenicy (§ 15).

We wszystkich innych powiatach ordynariusze otrzymują w składzie ordynarii 2 kwintale pszenicy (§ 15).

U w a g a: W powiatach I, II, III, IV i V kategorii za obopólnym porozumieniem do 2 kwintali żyta lub jęczmienia może być wypłacone w gotówce łącznie z pensją.

§ 17. Pracodawcy są uprawnieni do przemienienia ordynarii na swój rachunek i wówczas z przewidzianej w § 16 ordynarii potrącają 1½ kwintala żyta.

W wypadku dawania przemiatu przez pracodawcę, pracownikowi przysługuje prawo określenia, jaka ilość ordynarii ma być zmieszana na pytel, razówkę i kaszę.

Przemienienie ordynarii winno być dokonane najdalej w ciągu pierwszego miesiąca kwartału, za który wydaje się ordynarię.

Na rozkurz odlicza sobie młyn maksimum przy razówce 2%, przy pytle i kaszy 5%.

Poza tem pobieranie innych dopłat i miarek jest niedozwolone.

Ziemia pod ziemniaki.

§ 18. Pracownik otrzymuje ziemi pod ziemniaki, kapustę i ogrodowiznę na ziemiach drenowanych lub niewymagających drenowania 46 arów 65 centarów, na ziemiach niedrenowanych i wymagających drenowania 56 arów.

Wzajemian gruntu mogą być dawane, zależnie od umowy, gotowe ziemniaki czyste, bez ziemi, przyczem oblicza się 1 kwintal ziemniaków za 1 ar 12 centarów pola na ziemiach lekkich lub wymagających drenowania, na ziemiach zaś ciężkich i niewymagających drenowania za 93 centary pola.

Sadzenie ziemniaków winno odbywać się — jeżeli nie umówiono się inaczej w danym majątku — w połowie między początkiem a końcem sadzenia ziemniaków dworskich. Pole, przeznaczone pod ziemniaki, powinno być w takim samym stanowisku, jak pole przeznaczone pod ziemniaki dworskie. Przygotowanie mechaniczne ziemi pod ziemniaki i obróbka ich winny być takie same, jak ziemniaków dworskich. Zastrzeżenie, że wszystkie ziemniaki pracowników powinny być sadzone obok siebie w jednym miejscu.

U w a g a I: Pracownik nie posiada sadzonek, może otrzymać takowe od pracodawcy w ilości, potrzebnej do zasadzenia należnej roli; wówczas z przewidzianej w orzeczeniu ilości roli potrąca się przestrzeń ziemi, odpowiadającą ilości wydanych kartofli.

Utrzymanie inwentarza.

§ 19. Ordynariusz ma prawo trzymać, stosownie do umowy indywidualnej, dwie lub 1 krowę z jednym przychowkiem do dwóch miesięcy. Względnie może nie trzymać krów. Zmiana w ciągu roku ustalonych indywidualną umową warunków trzymania inwentarza może nastąpić tylko w drodze obopólnego porozumienia.

Jeżeli ordynariusz umówił się:

1) że będzie trzymać jedną krowę, to otrzymywać będzie 120 litrów mleka w ciągu roku na okres zapuszczenia krowy;

2) że nie będzie trzymać krów, to otrzymywać będzie po 2 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy zimowych i po 3 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy letnich.

W razie, gdy ordynariusz umówił się, że będzie trzymać dwie lub jedną krowę, a krów tych nie trzyma, to pracodawca obowiązany jest wydać mu 5 arów ziemi pod ziemniaki lub 5 q kartofli za każdą nietrzymaną krowę.

W majątkach, w których pracodawca stawia za warunek przy umowie, aby ordynariusz:

1) trzymał jedną krowę, to otrzymywać będzie 1 litr mleka dziennie;

2) nie trzymał wcale krów, to otrzymywać będzie po 3 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy zimowych i po 4 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy letnich.

O ile w czasie trwania umowy ordynariuszowi padną krowy, a odszkodowania za nie mu nie przyznano, to w wypadku, gdy:

1) z pośród trzymany dwu krów padnie jedna — ordynariusz otrzymywać będzie w okresie zapuszczenia pozostałej krowy po 2 litry mleka dziennie, nie więcej wszakże, niż 120 litrów za cały ten okres;

2) padną dwie krowy lub, jeżeli trzyma jedną krowę, padnie ta krowa, — ordynariusz otrzymywać będzie po 2 litry mleka dziennie w miesiącach zimowych i po 3 litry mleka dziennie w miesiącach letnich.

Przepis powyższy, dotyczący wydawania mleka w razie padnięcia krów, nie ma zastosowania w razie wybicia krów pracodawcy na skutek zarazy.

U w a g a I: Pracownik otrzymuje mleko świeże, niezbierane.

U w a g a II: W razie niemożności wydania mleka, pracownik otrzymuje równoważnik w gotówce lub w żywie, licząc 1 litr mleka równy 1 kg żyta.

Pracodawca daje utrzymanie dla krów ordynariusza.

Utrzymanie dla bydła ma być latem na odpowiednim pastwisku takim, jak i dla bydła dworskiego (z wyjątkiem sztucznych pastewników i łąk kośnych), jednakże niekoniecznie wspólnem. Przy osobnym pastwisku daje pracodawca osobnego pastucha. W braku odpowiedniego pastwiska, bydło ordynariusza otrzymywać będzie zieloną paszę w dostatecznej ilości, lub 7½ kg kiszonych liści buraczanych lub 7½ kg kiszonych wytlóków, albo ¼ kg suchych wytlóków na 1 sztukę dziennie z wystarczającą ilością siewki. Podczas miesięcy zimowych, t. j. w okresie stabulacji, otrzymują pracownicy na sztukę bydła dziennie po 8 kg 20 dkg zdrowej siewki i plew zbożowych z dodaniem wywaru lub pulpy. Tam, gdzie nie wydają wywaru lub pulpy, pracownik otrzymuje na każdą sztukę 1 kwintal ziemniaków, albo 1½ kwintala innych okopowych miesięcznie, lub równoważnik w otrębach lub makuchach, albo 2 kwintale wytlóków niezsutych (dołowanych), lub też stosowny równoważnik w koniczy-nie lub sianie, a mianowicie po 1 kg 64 dkg koniczyzny lub po 2 kg siana na dzień i sztukę.

Zamiast wymienionych dodatków do siewki i plew zbożowych, pracodawca może wyznaczyć pracownikowi 4 ary 60 centarów ziemi na każdą sztukę bydła, dość wcześniej jednak, aby pracownicy mogli zużytkować tę ziemię jednocześnie z sadzeniem swoich ziemniaków. Słomę dla inwentarza otrzymują pracownicy w miarę potrzeby.

Pracodawca ubezpiecza obowiązkowo bydło pracownika od ognia. W wypadkach pożaru, wynikłego z winy lub nieostrożności pracownika, traci tenże prawo do pobrania odszkodowania za spalone, należące do niego bydło.

Wprowadzenie do dworskiej obory nowej sztuki bydła nie może nastąpić bez poprzedniego zezwolenia pracodawcy lub jego zastępcy, a to dla uniknięcia zarazy.

§ 20. Pracownik ma prawo trzymać dowolną ilość trzody chlewnej w granicach istniejącego pomieszczenia w chlewach czeladnich. Trzymanie kur jest dozwolone, trzymanie zaś gęsi, kaczek,

gołębi, królików i t. p. zależy od obopólnej umowy.

O p a ł.

§ 21. Pracownik otrzyma 13 jednostek opałow. Jednostka opałowa równa się:

10,2 metrów sześciennych przestrzennych torfu sztychlowego,

6,8 m³ torfu deptanego,

5,1 m³ torfu prasowanego,

2½ kwintalom węgla,

1 kupce gałęzi wymiaru 1,75 metra szerokości, 1,75 metra wysokości i 2 metrów długości.

Przy wydawaniu opału w drzewie obowiązują wydanie 12 metrów sześciennych przestrzennych drzewa szczapowego suchego, przyczem 1 metr sześcienny przestrzenny drzewa szczapowego równa się: 1,5 m³ karpiny rąbanej lub 1,25 m³ drzewa niesuchego.

Wybór materiału opałowego przysługuje pracodawcy, zastrzega się jednak, że przy wydawaniu węgla conajmniej ¼ opału, a przy wydawaniu w innym materiale conajmniej ½ opału musi być wydany w szczapach.

Torf winien być wydawany w normalnie suchym stanie i w przeciętnie dobrym gatunku.

Mieszkania.

§ 22. Mieszkanie pracownika musi się składać conajmniej z jednej izby z podłogą drewnianą oraz komory.

Izby winny być wytykowane, a conajmniej dokładnie wylepione, ze szczelnymi drzwiami i oknami na zawiasach.

W oknach mają być całe szyby; w razie stłuczenia szyby pracownik jest obowiązany wstawić ją w ciągu dwóch tygodni. Wapna niegaszonego do bielienia dostarcza pracodawca dwa razy do roku w ogólnej ilości 15 kg na mieszkanie. Podłogi mają być położone i piec doprowadzone do porządku przed 1 listopada 1930 r. Mieszkania mają być ze szczelnym dachem; tam, gdzie dachy są popuszone, muszą być naprawione w ciągu miesięcy letnich. W majątkach, gdzie woda zacieka do piwnic i mieszkań pracowników, winny być one zabezpieczone w ciągu lata od wody napływowej.

Pracodawcy winni dbać, aby otoczenie mieszkań pracowników było higieniczne. Obowiązują wybrukowanie dostępu do studzien oraz zastąpienie zgniłych cembrzyn nowymi, lub też zapewnienie pracownikom w inny sposób zdrowej i czystej wody do picia. Zbiorniki na nawóz nie mogą znajdować się w bliższej odległości, aniżeli 20 metrów od mieszkań służbowych. Pracownicy mają składać nawóz ze swoich chlewów w przeznaczonym na to miejscu. W pobliżu mieszkań mają znajdować się zasłonięte ustępy w dostatecznej ilości, które pracownicy obowiązani są utrzymywać w porządku i czystości. Gdzie jest odpowiednie pomieszczenie w dotychczasowych budynkach, jak również przy mieszkaniach nowobudowanych, powinna być urządzona łaźnia.

W innych majątkach, o ile tylko istnieje możliwość, pracodawcy są obowiązani do urządzania kąpieli.

Pożądaniem jest, aby pracodawcy, mający w folwarkach elektryczność, wprowadzali ją do mieszkań pracowników. Koszta prądu płaci pracownik.

Pracownicy są obowiązani utrzymywać mieszkania w porządku; trzymanie inwentarza w mieszkaniu jest stanowczo wzbronione. Sublokatorów nie wolno przyjmować bez zgody pracodawcy, któremu przy wprowadzeniu się ma być zameldowany skład rodziny pracownika.

§ 23. Pracownik otrzymuje pomieszczenie na ziemniaki, pomieszczenie dla bydła we wspólnej chlewni, lub w specjalnie przeznaczonym na to budynku, oraz pomieszczenie dla dwóch sztuk trzody chlewnej i pomieszczenie na opał, nadto w miarę potrzeby słomę do senników oraz w miarę możliwości ściółkę dla swego inwentarza, przyczem nawóz stanowi własność pracodawcy.

Ubezpieczenie.

§ 24. Do czasu wprowadzenia kas chorych pracodawca opłaca w całości koszty szpitalne oraz koszty, związane z przyjazdem lekarza do folwarku. We wszystkich innych wydatkach na lekarza, dentystę, akuszerkę i aptekę, pracownik uczestniczy w stosunku 10%. Wszystko powyższe stosuje się do pracownika, jego żony, oraz dzieci poniżej lat 15. Do pozostałych członków rodziny pracownika stosuje się tylko wtedy, jeżeli stale pracują w danym folwarku.

U w a g a I: W razie sporu rozstrzyga Komisja Rozjemcza na podstawie dowodów i rachunków przedstawionych przez pracodawcę. Jeżeli pracodawca dowodów pisemnych nie dostarczy, pracownik nie będzie zobowiązany do zapłacenia 10% kosztów.

U w a g a II: Pracodawcy nie są zobowiązani opłacać zabiegów techniczno - dentystycznych.

§ 25. Do czasu wprowadzenia ubezpieczeń pogrzebowych, na wypadek śmierci pracownika, żona lub dzieci zmarłego mają otrzymywać przez pół roku: połowę pensji, połowę ordynarji, utrzymanie dla jednej krowy, pół ziemi pod ziemniaki, jak również możność korzystania ze wszystkich

innych świadczeń, przewidzianych w niniejszym orzeczeniu narówni z innymi pracownikami. Jeżeli rodzina zmarłego pracownika posiada dwie krowy, to druga krowa otrzymuje w lecie paszę na pastwisku, a w zimie sieczkę; o ile posiada jedną krowę, a umowa przewiduje dodatek w mleku, zamiast drugiej krowy, to dodatek ten zostaje obliczony w stosunku 10 litrów za każdy miesiąc przepracowany od 1 kwietnia 1930 r. przez zmarłego pracownika. Jeżeli ziemniaki zostały zasadzone przed śmiercią ordynariusza, rodzina zmarłego ma prawo do całego zbioru. Na koszt pogrzebu otrzymuje nadto tytułem zapomogi 25 złotych i trumnę zrobioną na miejscu, lub, w razie odmowy przyjęcia trumny, równoważnik w gotówce.

U w a g a: Mieszkający razem członkowie rodziny zmarłego pracownika, korzystający z powyższej zapomogi, nie mogą chodzić do roboty poza obrębem folwarku, jeżeli przed śmiercią ordynariusza stale się do niej nie zobowiązali. Wynagrodzenie członków rodziny zmarłego ordynariusza za pracę nie może być niższe od cen, obowiązujących w folwarku dla danej kategorii robotników.

§ 26. Na wypadek śmierci żony pracownika, otrzyma on tytułem zapomogi 20 złotych, na wypadek śmierci dziecka 15 złotych. We wszystkich wypadkach powyższych otrzyma także trumnę, zrobioną na miejscu, lub, w razie odmowy przyjęcia trumny, równoważnik w gotówce.

§ 27. Na wypadek kalectwa lub śmierci robotnika, spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem przy pracy, pracownik, ewentualnie jego rodzina, korzysta w gospodarstwach poniżej 30 ha, jako nieobjętych ustawą z dnia 30 stycznia 1924 roku (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148) z pełnych świadczeń, przewidzianych w niniejszym orzeczeniu do czasu polubownego lub sądowego zabezpieczenia praw pracownika, bądź jego rodziny, nie mniej jednak, jak przez pół roku. Postanowienie niniejsze niczem nie ogranicza praw takiego robotnika, wypływających z przepisów kodeksu cywilnego. Może być jednak zastąpione zatwierdzoną przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej ogólną umową, regulującą wzajemne prawa i obowiązki pracodawców i pracowników na wypadek kalectwa lub śmierci pracownika, z powodu nieszczęśliwego wypadku przy pracy.

W celu uniknięcia nieszczęśliwych wypadków mają być wprowadzone ochraniacze przy wszystkich tych maszynach, do których zastosować się dadzą.

W pozostałych majątkach obowiązują przepisy ustawy z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148).

§ 28. Do czasu wprowadzenia ustawowego ubezpieczenia na starość pracodawcom nie wolno przy końcu roku służbowego wręczać konotek tym ordynariuszom, którzy przepracowali na dobro pracodawcy lub danego gospodarstwa 25 lat, oraz tym pracownikom dniówkowym, którzy przepracowali w danym gospodarstwie lub u danego pracodawcy 25 lat, w tem uprzednio przynajmniej 20 lat w charakterze ordynariusza i stracili całkowitą lub częściową zdolność do pracy z tytułu starości.

Powyższy okres 25 lat liczy się dla robotników dniówkowych i ordynariuszy od ukończenia 18 roku życia.

Tytułem do zwolnienia tych ordynariuszy nie może być niezdolność do pracy, lecz przewinięcie służbowe.

Ordynariusze, objęci niniejszym artykułem, obowiązani są do wykonywania swych obowiązków w granicach swej zdolności do pracy, pomimo przepracowanych 25 lat.

W wypadku stwierdzonej zupełnej niezdolności do pracy z powodu starości, pracownik nie jest obowiązany do pracy i w tym wypadku świadczenia jego mogą być obniżone, jednak nie niżej, niż do połowy świadczeń ordynariusza.

Udowodnienie zupełnej niezdolności do pracy lub jej zmniejszenie ciąży na pracowniku.

§ 29. Rezerwistom, powołanym na ćwiczenia, lub w razie mobilizacji, wydaje się świadczenia, zgodnie z obowiązującymi w tej mierze ustawami i nie uważa się tego za przerwę w pracy (do § 28 niniejszego działu).

Szkoły i ochrony.

§ 30. Pracodawcy opłacają początkową naukę dzieci pracowników tam, gdzie to wymaga osobnych dopłat. Poza tem pracodawcy utrzymują ochronkę dla dzieci w wieku od lat 4 do 7 w folwarkach, w których liczba tych dzieci przekracza 20. O ile pracodawca założył ochronkę, a dzieci pracowników w liczbie co najmniej 15 do ochrony w ciągu trzech miesięcy nie uczęszczały, pracodawca założoną ochronkę likwiduje, a koszt trzymiesięcznego utrzymania ochraniarki dzieli pomiędzy wszystkich ordynariuszy, którzy mając w tym wieku dzieci, tychże do ochrony nie posyłałi. Inspektor pracy w porozumieniu z inspektorem szkolnym rozstrzyga, czywprzeszłoda do otworzenia ochrony jest brak lokalu.

W razie uchylecia się pracodawcy od wykonania przepisów niniejszego paragrafu, obowiązują

ny on będzie wpłacić na ręce właściwego inspektora szkolnego na rzecz oświaty robotników rolnych danego powiatu sumę, odpowiadającą kosztem utrzymania ochrony i ochraniarki w ciągu roku służbowego.

Osiągnięty w tej drodze funduszem rozporządza komisja, złożona w równej liczbie z przedstawicieli organizacji zawodowych pracodawców i pracowników pod przewodnictwem inspektora szkolnego przy współudziale właściwego inspektora pracy.

Prawo występowania o wykonanie niniejszego artykułu przysługuje pracownikom danego folwarku i właściwemu inspektorowi pracy.

Urlopy.

§ 31. Pracownik otrzymuje w ciągu roku 12 dni urlopu w dni nieświęteczne (święta obowiązują zgodnie z wydaniami w tej mierze ustawami), bez potrącania świadczeń. Pracownik może zażądać w czasie zimy urlopu nieprzerwanego do 6 dni, przytem jednocześnie nie więcej, niż jeden z folwarku.

Wybór dni urlopu odbywa się w porozumieniu z pracodawcą, z wyjątkiem wyjazdów, spowodowanych pisemnem wezwaniem związków zawodowych, w tych bowiem wypadkach pracodawca winien jest zgodzić się na zaproponowany dzień urlopu.

W czasie pilnych robót, jak siewy, żniwa, siano-kosy i kopanie, urlopy mogą być wydawane w wypadkach tylko wyjątkowo pilnych. Wyjazdy na skutek wezwania urzędów państwowych nie są wliczane do urlopów. O ile pracodawca zgadza się na łącznie 2 lub 3 dni urlopu, które obejmują jedno święto, dzień ten liczy się za dzień urlopu. Poza tem odchodzącemu robotnikowi należy się 6 dni wolnych na wyszukanie pracy.

Strawne.

§ 32. Pracownikowi, wysłanemu w drogę, należy się tytułem strawnego za dobę 2,50 złotych, za obiad 1,20 złotych, za kolację 80 groszy. Dobę liczy się od 16 godzin wzwyz.

Opóźnienie posiłku o dwie godziny nie pociąga za sobą wypłaty strawnego. W drodze godziny pracy nie obowiązują.

Furmanki.

§ 33. Pracownicy otrzymują:

1) zbiorową furmankę do jednego z najbliższych młynów i z młyna;

2) do zwózki w dni powszednie swoich produktów rolnych, wyprodukowanych w tymże folwarku;

3) po księdza — z chrztem, ślubem i pogrzebem.

Fornalowi, jadącemu wysłaną w interesie pracowników furmanką, w dni powszednie, czy też świąteczne, nie należy się żadne dodatkowe wynagrodzenie, jak też za kolejne wyjazdy w dni świąteczne po doktora, do kościoła i t. p.

Wyjazdy, noszące wyraźnie charakter wyjazdów prywatnych pracodawcy poza godzinami pracy, winny być wynagradzane, jak praca poza godzinami służbowymi (§§ 7 i 10).

Pracownicy otrzymują furmankę po lekarza i akuszerkę, oraz wspólną:

1) jedną na kwartał do najbliższego miasta w dniu targowym;

2) jedną na miesiąc w dzień świąteczny, wybrany przez pracowników, do najbliższego miasta, względnie stacji kolejowej, według wyboru pracowników.

U w a g a: W razie nieuzasadnionej odmowy dania furmanki w dniu przez pracowników wybranym, pracownikom przysługuje zwrot faktycznych kosztów za wynajętą furmankę; za uzasadnioną odmowę uważa się wyjątkową niemożność gospodarza dania furmanki w dniu przez pracowników wybranym.

Zawiadomienie o wolnych miejscach.

§ 34. Wszyscy właściciele ziemscy obowiązani są zawiadomić do dnia 15 marca 1931 r. ośnośne urzędy pośrednictwa pracy zarówno o każdym wypowiedzeniu miejsca robotnikowi, jako też o każdym wolnym miejscu.

DZIAŁ II. RZEMIEŚLNICY.

§ 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony: kowali, stelmachów, stolarzy, ślusarzy, mechaników, szoferów folwarcznych, ogrodników, chmielarzy, rybaków i t. p. stałych, wykwalifikowanych robotników, zatrudnionych w gospodarstwach rolnych.

§ 2. Obowiązują następujące paragrafy działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy: 3, 4, 5, 7, 10, 12, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 i 34.

§§ 7 i 10 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, i u w a g a II niniejszego paragrafu, nie dotyczą ogrodników, chmielarzy, rybaków i t. p., których charakter zajęcia powoduje konieczność wykonywania pewnych czynności poza ustalonym czasem pracy dziennej.

U w a g a I: W mieszkaniach dwuizbowych normy opalu podnoszą się o 30%.

U w a g a II: Rzemieślnik za godziny nadliczbowe otrzymuje wynagrodzenie, przewidziane dla ordynariuszów za pracę w dniu świątecznym (§ 10 działy I).

U w a g a III: § 17 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje z tem, że pracodawca ponosi koszt przemiału lub wzamian dodaje 10% ordynarii w życie.

§ 3. § 2 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje, z wyjątkiem terminu rozpoczęcia roku służbowego, który to termin uzależnia się od istniejących zwyczajów, stosownie do danego fachu.

§ 4. Pracodawcy nie są uprawnieni do samowolnej zamiany pewnych świadczeń w naturze na inne. Jeżeli jednak warunki gospodarcze wymagają tej zamiany, może być ona dokonana przez bezpośrednie porozumienie stron, przy pośrednictwie inspektora pracy, wreszcie w drodze rozjemczej.

§ 5. Wynagrodzenie w gotówce i w naturaljach pozostaje na rok 1930/31 w tym samym stosunku procentowym do wynagrodzenia ordynariuszy, jakie ustaliły powiatowe komisje polubowne na rok 1922/23.

DZIAŁ III. KOMORNICY I KOMORNICE.

§ 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony komorników i komornic. W rozumieniu niniejszego orzeczenia za komorników uważa się pracowników folwarcznych, zgodzonych na cały rok, otrzymujących dworskie mieszkanie lub równoważnik komornego, oraz naturalja i wynagrodzenie gotówkowe za dzień pracy według niniejszego orzeczenia.

Robotnicy rolni z pełną zdolnością do pracy, o ile stale pracują i wykonywują te same czynności, co ordynariusze, choćby nawet pod inną nazwą byli ugodzeni, winni być wynagradzani na równi z ordynariuszami danego folwarku.

Komorników, ugodzonych rocznie, obowiązuje przepracowanie minimum 170 dni w miesiącach: kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień i październik, oraz 100 dni w miesiącach: listopad, grudzień, styczeń, luty i marzec.

§ 2. Komornik zdolny do wszystkich robót, a więc także do kosy, otrzymuje w powiatach I kategorii płacy dla ordynariuszów (§ 16 działy I) w gotówce za dzień pracy po zł 1 gr 30 w ciągu 7 miesięcy letnich i po zł 1.00 w ciągu 5 miesięcy zimowych (§ 1 niniejszego działy). W powiatach II, IV i VI kategorii — za dzień pracy po zł 1.15 w ciągu 7 miesięcy letnich i po zł 0.85 w ciągu 5 miesięcy zimowych, w powiatach III, V i VII kategorii — za dzień pracy po zł 1.00 w ciągu 7 miesięcy letnich i po zł 0.70 w ciągu 5 miesięcy zimowych.

Pozostali komornicy, nieposiadający wyżej wymienionych pełnych zdolności do pracy, otrzymują w gotówce za dzień pracy o 50% mniej (w powiatach I kategorii płacy dla ordynariuszów po zł 0.65 w ciągu 7 miesięcy letnich i po zł 0.50 w ciągu 5 miesięcy zimowych, w powiatach II, IV i VI kategorii po zł 0.60 w ciągu 7 miesięcy letnich i po zł 0.40 w ciągu 5 miesięcy zimowych, w powiatach III, V i VII kategorii po zł 0.50 w ciągu 7 miesięcy letnich i po zł 0.35 w ciągu 5 miesięcy zimowych).

Komornice otrzymują wynagrodzenie w gotówce za dzień pracy w wysokości 60% wynagrodzenia gotówkowego komornika, nieposiadającego pełnych zdolności do pracy. Wyплаты gotówkowe dla komorników uskutecznią się w tych samych terminach, jak dla stałych robotników dniówkowych.

U w a g a: Komornicy i komornice pracują wedle tabeli czasu pracy. Za pracę poza tabelą komornicy otrzymują zapłatę o 50% wyższą, od przeciętnego pełnego zarobku godzinowego dorosłych pracowników dziennych mężczyzn, względnie kobiet, zgodzonych na rok.

§ 3. Komornik i komornica otrzymują połowę tej ilości ordynarii, jaką otrzymuje ordynariusz. W sprawie składu ordynarii, pozostaje stosunek procentowy ilości pszenicy, żyta i jęczmienia, przewidziany dla ordynariuszy. Ordynariusz wydaje się zgóry i to w pierwszych dwóch tygodniach każdego kwartału. W razie niemożności wydania całej należnej ordynarii w dniu 1 lipca 1930 r., obowiązuje wydanie połowy tejże, resztę zaś wydać trzeba z pierwszego omłotu przed 1 września; zboże wydawane na ordynarię musi być zdrowe i dobrze oczyszczone w gatunku, jaki posiada majątek. Komornik ma prawo w razie stotnej potrzeby kupować zboże u pracodawcy po cenach przystępnych w ilości, zależnej od liczebności swej rodziny.

§ 4. Komornik otrzymuje połowę tej przestrzeni ziemi pod ziemniaki, jaką otrzymuje formal i to na zasadach, przewidzianych w § 18 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy.

§ 5. Komornikowi i komornicy wolno trzymać na warunkach § 19 działy I, ustalającego wa-

runki pracy i płacy dla ordynariuszy, jedną krowę z przychowkiem do dwóch miesięcy.

§ 6. Oprócz powyższego obowiązują §§ 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 i 34 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy.

U w a g a I: Z § 8 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje tylko ustęp o nawozach sztucznych.

U w a g a II: § 17 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje z tem, że pracodawca, dający przemiał, potrąca 75 kg. żyta z należnej ordynarii.

U w a g a III: § 22 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, nie obowiązuje, jeżeli komornicy zostali ugodzeni pod warunkiem jednego mieszkania na więcej, niż jedną rodzinę. Dozwolone jest jednak umieszczenie dwóch rodzin w jednym mieszkaniu tylko wtedy, jeżeli te dwie rodziny razem składają się najwyżej z dwóch osób dorosłych (jednej pary) i czworga dzieci. W tym wypadku opał wydaje się, w myśl § 21 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, lecz nie na rodzinę, a na mieszkanie.

DZIAŁ IV. STALI ROBOTNICZY DNIÓWKOWI.

§ 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony stałych robotników dniówkowych z pełną zdolnością do pracy, a mianowicie: domowników ordynariuszy i domowników komorników, oraz domowników rzemieślników, o ile ci ostatni wykonywują zwykle roboty rolne.

Powyżsi domownicy, ugodzeni jako stali robotnicy dniówkowi, pracują według tabeli czasu pracy (§ 7 dz. I) i pobierają za dzień pracy wynagrodzenie, określone w niniejszym orzeczeniu.

§ 2. Jeżeli z domownikami luzaka zostanie zawarta umowa o pracę w folwarku w charakterze stałego robotnika dniówkowego, kat. III i umowa ta jest przez robotnika dniówkowego wykonywana, natenczas luzak otrzymuje wynagrodzenie fernala.

§ 3. Indywidualne umowy zawiera pracodawca bezpośrednio z domownikami lub też, o ile idzie o małoletnich, z ich prawnym opiekunem. Z chwilą zawarcia takiej umowy pracodawca jest obowiązany dać stałe, codzienne zatrudnienie, a pracownik stale uczęszczać do pracy.

Jeżeli pracodawca nie dostarczy domownikowi pracy, winien mu zapłacić zarówno w gotówce, jak w naturaljach, tak, jak za dzień przepracowany. Pracodawca nie jest obowiązany dostarczać pracy w dni ulewne i wyjątkowej niepogody. Pracownikowi zaś te dni wliczają się do obowiązkowego minimum. Pracownik winien przepracować co najmniej 120 dni w ciągu sześciu miesięcy zimowych i co najmniej 140 dni w ciągu 6 miesięcy letnich, z wyjątkiem pracowników do lat 16-tu, w stosunku do których obie strony obowiązują minimum 15 dni w miesiącu. Jeżeli pracownik opuści pewną ilość dni z powyżej oznaczonego minimum, nie będąc chorym lub upoważnionym do tego przez pracodawcę, pracodawca za każdy dzień niestawienia się nie wyda mu żadnych świadczeń i ponadto potrąci normę dzienną żyta. Pracownik winien uprzedzić pracodawcę, jeśli nie może stawić się następnego dnia do pracy.

Ci domownicy, którzy zawarli indywidualną umowę z pracodawcą, zgodnie z niniejszym orzeczeniem, pracować mogą poza folwarkiem przed wygaśnięciem terminu trwania umowy najmu tylko za zgodą pracodawcy.

§ 4. Obowiązują następujące §§ działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy: 3, 4, 7, 11, 12, 24, odnośny ustęp § 28, 32 i 8 w punkcie o nawozach sztucznych.

§ 5. Na żądanie pracodawcy, w razie pilnej potrzeby, pracownicy są obowiązani do pracy poza czasem, określonym w § 7 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, lecz za osobnym wynagrodzeniem, po cenach za godzinę o 50% wyższych od normalnego wynagrodzenia, tak w naturaljach, jak i w gotówce. Za spóźnianie się do pracy stosowane będą potrącenia w tym samym stosunku. Samowolne opuszczenie roboty podczas godzin pracy jest niedopuszczalne. Praca w dni świąteczne może być wykonywana li tylko za obopólną zgodą i za wynagrodzeniem po cenach za godzinę o 100% wyższych od normalnego wynagrodzenia, tak w naturaljach, jak i w gotówce.

§ 6. Ustala się trzy kategorie robotników dniówkowych:

Kategoria I — do lat 16-tu;
Kategoria II — wszystkie dziewczęta ponad lat 16 i chłopcy od lat 16 do 18;
Kategoria III — chłopcy od lat 18-tu, zdolni do wszystkich robót i do kosy.

§ 7. Warunki wynagrodzenia stałych robotników dniówkowych ustala się, jak następuje:

I. W naturaljach:

1) Żyta otrzymuje dziennie za dzień pracy:
Kategoria I — 1 kg.

Kategoria II — 1½ kg.

Kategoria III — 2 kg.

Żyto wydaje się kwartalnie zdołu, przyczem na 1 lipca może być wydana połowa należnej ilości żyta, druga zaś połowa będzie wydana po zniwach.

2) Kartofli otrzymuje rocznie:

Kategoria I — 8 kwintali.

Kategoria II — 12 kwintali.

Kategoria III — 16 kwintali.

Wydawanie kartofli uskutecznią się co pół roku zdołu w terminach: 1 października 1930 r. i 31 marca 1931 r.

W wypadkach wydawania roli pod kartofle ziemia winna być wydawana w ilości: przy ziemiach ciężkich i niewymagających drenowania za 1 kwintal 93 centary ziemi; przy ziemiach lekkich lub wymagających drenowania za 1 kwintal 1 ar 12 centarów ziemi.

W razie porzucenia pracy ze złej woli przez stałego robotnika dniówkowego przed końcem roku, sprzęt pola, wydany mu pod ziemniaki zamiast gotowych kartofli, należy do pracodawcy, za zwrotem ilości kartofli, użytych do sadzenia; również połowa żyta, należnego pracownikowi w końcu kwartału, przechodzi na własność pracodawcy.

Koszta przemiału ponosi pracodawca lub wydaje wzamian 10% wydawanej ilości żyta.

II. W gotówce według poniższej tabeli:

POWIATY	Wynagrodzenie dzienne gotówkowe dla					
	I kat.		II kat.		III kat.	
	w mies. zimowych	w mies. letnich	w mies. zimowych	w mies. letnich	w mies. zimowych	w mies. letnich
z ł o t y c h						
1. Warszawa	0,65	1,05	1,05	1,65	1,50	2,40
2. Będzin, Błonie, Ciechanów, Gostynin, Grójec, Kałisz, Kutno, Lublin, Łask, Łęczyca, Łódź, Łowicz, Nieszawa, Pińczów, Płock, Puławy, Pułtusk, Radom, Sochaczew, Włocławek	0,60	0,90	0,95	1,45	1,25	1,95
3. Brzeziny, Chełm, Częstochowa, Garwolin, Hrubieszów, Iłża, Janów, Jędrzejów, Kielce, Koło, Konin, Końskie, Kozienice, Krasnostaw, Lipno, Lubartów, Łomża, Łuków, Maków, Mińsk Mazowiecki, Mława, Opatów, Opoczno, Piotrków, Płońsk, Przasnysz, Radomsko, Radzymin, Radzyń, Rawa, Rypin, Sandomierz, Siedlce, Sieradz, Sierpc, Słupca, Skierniewice, Sokółka, Stopnica, Tomaszów, Turek, Wieluń, Węgrów, Włodawa, Włoszczowa i Zamość	0,45	0,70	0,70	1,20	0,90	1,50
4. Augustów, Biała, Białowieża, Białystok, Bielsk, Biłgoraj, Kolno, Konstantynów, Ostrołęka, Ostrów, Sejny, Sokółka, Suwałki, Szczuczyn, Wysokie Mazowieckie, Grodno i Wołkowysk	0,35	0,50	0,60	0,90	0,75	1,25

U w a g a: Jako miesiące letnie uważa się: kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień; pozostałe, jako zimowe.

Wyплаты gotówkowe stałym robotnikom dniówkowym uskutecznią należy co miesiąc zdołu.

§ 8. W gospodarstwach poniżej 30 ha, jako nieobjętych ustawą z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148), na wypadek kalectwa, spowodowanego nieszczęśliwym wypadkiem przy pracy, pracownik korzysta z pełnych świadczeń, przewidzianych w niniejszym orzeczeniu, do czasu polubownego lub sądowego zabezpieczenia praw pracownika, bądź jego rodziny, nie mniej jednak, jak przez pół roku, przyczem za podstawę obrachunku przyjmuje się minimum dni pracy, ustalone w § 5 niniejszego działy. Postanowienie niniejsze w niczem nie ogranicza praw takiego robotnika, wypływających z przepisów kodeksu cywilnego.

W pozostałych majątkach obowiązują przepisy ustawy z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148).

DZIAŁ V. ROBOTNICZY SEZONOWI.

§ 1. Orzeczenie niniejsze obowiązuje z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej strony robotników sezonowych w rolnictwie.

§ 2. Za robotników sezonowych, w znaczeniu niniejszego orzeczenia, uważa się tych robotników, którzy się kontraktowo obowiązują do robót

rolnych w sezonie od dnia zakontraktowania ich aż do ukończenia wszystkich robót rolnych, względnie wszystkich wykopków i którzy mieszkają u pracodawcy we wspólnych koszarach, przeznaczonych dla robotników sezonowych.

§ 3. Czas pracy obowiązuje ten sam, jaki jest przewidziany w § 7 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, wynagrodzenie zaś za nadgodziny ustala się dla kat. I i II robotników sezonowych w wysokości, określonej dla kat. II lub III stałych robotników dniówkowych (§ 5 dz. IV), a dla kat. III robotników sezonowych o 15% więcej, niż dla kat. III robotników dniówkowych.

§ 4. Ordynarię otrzymuje każdy robotnik i robotnica tygodniowo.

Ordynaria składa się:
z 15 kg. ziemniaków,
z 7 litrów mleka zbieranego lub 3¼ niezbie-
ranego,

z 3¼ kg. chleba,
z ½ kg. kaszy,
z 1 kg. grochu,
1 kg. maki,
z ¼ kg. soli.

Wymiana na inny gatunek żywności jest za obojętnym porozumieniem dozwolona. W majątkach, które grochu nie sieją, może być wzamian niego przez pracodawcę wydana kasza lub mąka.

Gotowanie strawy odbywa się na koszt pracodawcy.

§ 5. Poza ordynarię otrzymuje robotnik sezonowy wynagrodzenie gotówkowe:

MIEJSCOWOŚĆ	Płaca dzienna kategorii robotników sezonowych w złotych		
	I kat.	II kat.	III kat.
1. Woj. warszawskie za wyłączeniem powiatów: Radzymin, Mińsk Mazowiecki, Przasnysz, Maków i Sierpc. Woj. łódzkie oraz powiaty: Będzin i Częstochowa woj. kieleckiego . .	1,65	2,10	2,60
2. Woj. kieleckie za wyłączeniem powiatów: Będzin i Częstochowa. Woj. lubelskie za wyłączeniem powiatów: Węgrów, Sokółów, Konstantynów, Biała, Radzyń, Włodawa, Chełm, Tomaszów, Biłgoraj, oraz powiaty: Radzymin, Mińsk Mazowiecki, Przasnysz, Maków i Sierpc woj. warszawskiego . .	1,40	1,85	2,25
3. Woj. białostockie oraz powiaty: Węgrów, Sokółów, Konstantynów, Biała, Radzyń, Włodawa, Chełm, Tomaszów, Biłgoraj, woj. lubelskiego	1,10	1,60	1,90

U w a g a: Jako kategorie robotników rozumie się: kategoria I — wszystkie kobiety ponad lat 16 i mężczyźni od lat 16 do 18; kategoria II — mężczyźni od lat 18 do 21; kategoria III — mężczyźni ponad 21 lat, zdolni do wszystkich robót i do kosi.

§ 6. Obowiązują następujące paragrafy działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy: 3, 4, 7, 10, 11, 12, 24, 32, i 8 w punkcie o nawozach sztucznych.

Orzeczenie niniejsze obowiązuje od dnia 1 kwietnia 1930 r. do dnia 31 marca 1931 r.

Działo się w Warszawie, dnia 31 grudnia 1929 r.

Przedstawiciel Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej:

(—) J. Gnoiński.

Przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa:

(—) M. Banaszkiewicz.

Przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości:

(—) A. Głodziński.

SPROSTOWANIE

W Nr. 295 „Monitora Polskiego” z dnia 23.XII. 1929 r. pod poz. 692, umieszczono „Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 4 grudnia 1929 r. w przedmiocie uzupełnienia zarządzenia z dnia 13 grudnia 1928 r. w sprawie ustalenia listy mieszkań służbowych urzędników i funkcjonariuszów Ministerstwa Skarbu i podległych mu urzędów, Prokuratury Generalnej R. P. i Komendy Straży Granicznej”.

W § 2 punkcie i) wydrukowano mylnie zdanie końcowe „łącznej powierzchni do 15 mtr. kw”, winno zaś być „łącznej powierzchni do 150 mtr. kw”, co niniejszem prostuje się.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Z Kancelarii

P. Prezydenta Rzeczypospolitej.

Wczoraj o godz. 9.15 powrócił z Mościc do Warszawy P. Prezydent Rzeczypospolitej, w towarzystwie P. Ministra Przemysłu i Handlu Kwiatkowskiego. Na dworcu oczekiwali przybycia P. Prezydenta P. Prezes Rady Ministrów Bartel, P. Minister Spraw Wewnętrznych Józewski, P. Minister Komunikacji Kühn, oraz członkowie domu cywilnego i wojskowego P. Prezydenta.

Z Prezydium Rady Ministrów.

Dnia 20 b. m. P. Prezes Rady Ministrów prof. Bartel udał się o godz. 16-ej do P. Marszałka Piłsudskiego, z którym odbył godzinną konferencję.

Od godz. 17 do 18.30, t. j. bezpośrednio przed posiedzeniem Rady Ministrów, odbyła się pod przewodnictwem P. Prezesa Rady Ministrów prof. Bartla kolejna konferencja w sprawach gospodarczych z udziałem PP. Ministrów: Skarbu, Rolnictwa, Przemysłu i Handlu oraz Pracy i Opieki Społecznej.

Dnia 20 b. m. pod przewodnictwem P. Prezesa Rady Ministrów prof. Bartla odbyło się posiedzenie Rady Ministrów. Na posiedzeniu tem Rada Ministrów uchwaliła m. in.: projekt ustawy o skupie na rzecz Skarbu Państwa kolei fabryczno-łódzkiej; projekt ustawy w sprawie pożyczki długoterminowej dla przedsiębiorstwa państwowego „Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku” oraz szereg projektów ustaw ratyfikacyjnych. Następnie Rada Ministrów uchwaliła utworzenie komitetu melioracyjnego przy Ministrze Rolnictwa oraz postanowiła przemianować poselstwo Rzeczypospolitej Polskiej w Waszyngtonie na ambasadę. Ponadto Rada Ministrów postanowiła przedstawić P. Prezydentowi R. P. wnioski o mianowanie: dotychczasowego posła w Waszyngtonie p. Tytusa Filipowicza — ambasadorem R. P. przy prezydencie Stanów Zjednoczonych A. P., dotychczasowego p. o. dyrektora departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Jędrzejewicza — dyrektorem departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego III kl. w Helsingforsie Charwata — posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym II kl., ministra pełnomocnego III kl. Schaetzla — ministrem pełnomocnym II kl. przy ambasadzie R. P. w Paryżu, dotychczasowego naczelnika wydziału w Izbie Skarbowej w Lublinie, inż. Kazimierza Chwaliboga — prezesem Izby Skarbowej w Łucku.

Na posiedzeniu z 19 b. m. Rada Ministrów uchwaliła, że w instytucjach państwowych, jak np. Państwowy Bank Rolny, Bank Gospodarstwa Krajowego, P. K. O., monopoie i t. p., pobyty służbowe, wypłacane obecnie, nie będą poddawane rewizji w kierunku ich podwyższania do czasu rozstrzygnięcia sprawy podwyższenia uposażeń służbowych funkcjonariuszów państwowych wogóle.

Władze nadzorcze nad wymienionymi instytucjami będą miały obowiązek przeciwdziałania wszelkim pośrednim formom podnoszenia pobrań tych instytucyj, w szczególności zaś przyznawaniu wyjątkowych gratyfikacji, oraz wygórowanych bilansowych.

CEDULA URZĘDOWA

Giełdy Pieniężnej w Warszawie

Nr. 15

z dnia 20 stycznia 1930 roku.

Notowania w złotych.

W a l u t y.

a) Bilety bankowe.

Belgi belgijskie —, Dinary jugosłowiańskie —, Dolary Stanów Zjednoczonych —, Dolary kanadyjskie —, Floreny holenderskie —, Franki francuskie —, Franki szwajcarskie —, Funty angielskie —, Funty tureckie —, Jeny japońskie —, Korony czesko-słowackie —, Korony duńskie —, Korony norweskie —, Korony szwedzkie

—, Lei rumuńskie —, Liry włoskie —, Łaty łotewskie —, Marki estońskie —, Marki fińskie —, Pengö węgierskie —, Pesety hiszpańskie —, Szylingi austriackie —.

b) Czeki i wpłaty.

Belgia 124,14—124,45—123,83, Holandia 358,30—359,20—357,40, Londyn 43,39—43,50—43,28, New-York 8,898—8,918—8,878, New-York telegr. 8,916—8,936—8,896, Paryż 35,02¼—35,11—34,93½, Praga 26,37—26,43—26,31, Szwajcaria 172,23—172,66—171,80, Wiedeń 125,41—125,72—125,10, Włochy 46,67—46,79—46,55.

Kurs urzędowy 1 grama czystego złota = 5,9244 zł.

Papiery procentowe.

Papiery procentowe w złotych w złocie.

w procentach nominalu

7% L. Z. Państwowego Banku Rolnego 83,25.
8% L. Z. Państw. Banku Rolnego 94,00.
7% L. Z. Banku Gospodarstwa Krajowego 83,25.
7% Obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego 83,25.
8% L. Z. Banku Gospodarstwa Krajowego¹⁾ 94,00.
8% Oblig. Banku Gosp. Krajowego¹⁾ 94,00.

Papiery procentowe państwowe.

5% Państw. Pożyczka Konwers. 1924 r. 50,00.
5% Konwers. Pożyczka Kolej. 1926 r. 44,50.
4% Prem. Poż. Inwestycyjna 123,50—121,00—121,75.
5% Pożyczka Premjowa 1926 r. ser. II 78,50—77,25.

Li s t y Z a s t a w n e.

4% Tow. Kred. Ziemskiego w Warsz. 41,10.
4½% Tow. Kred. Ziemskiego w Warsz. 49,25—49,50.
5% Tow. Kredyt. m. Warszawy 53,00.
8% Tow. Kred. m. Warszawy 70,25—70,75.
8% Tow. Kredyt. m. Częstochowy 61,00—61,50.
8% Tow. Kred. m. Łodzi 64,85—65,25—64,75.
8% Tow. Kred. m. Piotrkowa 61,5.
10% Tow. Kred. m. Siedlec 73,50—73,75—73,50.

Akcje notowane w złotych za 1 akcję.

Bank Dyskontowy Warszawski 125,00, Bank Handlowy w Warszawie XIII-XIV em. 117,00, Bank Polski 180,00—182,00, Bank Zw. Sp. Zarobk. w Poznaniu seria C 78,50, Standard—Nobel w Polsce I-II em. 10,50—11,00, Przem. Z. M. „Lilpop, Rau i Loewenstein” 35,75, Norblin, B-cia Buch i T. Werners I-II em. 81,00, Starachowickie Zakł. Górnicze 20,25.

Stałe zamienniki obliczeniowe dla papierów wartościowych w walutach obcych i dla złotych w złotych z r. 1924: 1 dol. = 8,90 zł, 1 funt szterl. = 43,40 zł, 100 guld. gd. = 173,50 zł, 100 fr. szw. = 172,00 zł, 100 fr. fr. = 35,00 zł, 100 fr. zł w zł, z r. 1924=172,00 zł.

● oznacza, że spółka akcyjna posiada akcje uprzywilejowane, nie dopuszczone do obrotów giełdowych.

¹⁾ Zgodnie z ustawą monetarną w/g rozporządzenia Prezydenta Rzpl., załączonego do rozporządzenia Min. Skarbu z dn. 23/IV—1924 r. (Dz. Ust. Nr. 57 poz. 40 z 1924 r.). ²⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa. ³⁾ Umarzalne w ciągu 16 i pół lat. ⁴⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej. ⁵⁾ Od akcji 25 złot. I-II em. ⁶⁾ Od akcji 100 złot. ⁷⁾ Za czas od 1.VII 27 r. do 31.XII 28 r. ⁸⁾ Od akcji 25 złot. I-II em. ⁹⁾ Od akcji 100 zł I em. ¹⁰⁾ Od akcji I-II em. i 2 zł od III em. ¹¹⁾ Od akcji 50 zł. ¹²⁾ Od akcji dawnej 100 zł. ¹³⁾ Od akcji I-III em. ¹⁴⁾ Od akcji I em. ¹⁵⁾ Od akcji dawnej 40 zł.

URZĘDOWA CEDULA

Giełdy Zbożowo-Towarowej w Warszawie z dnia 20 stycznia 1930 roku.

Nazwa i pochodzenie towaru	Kursy ustalone na podstawie	
	cen giełdowych	cen rynkowych
Żyto		21,15—21,75
Pszonica		37,00—38,00
Owies jednolity		20,00—21,00
Jęczmień na kaszę		22,00—23,00
Jęczmień browarny		27,00—27,75
Groch polny jadalny		35,00—38,00
Fasola biała		80,00—85,00
Mąka pszenna luksusowa		68,00—72,00
Mąka pszenna 4/0		59,00—61,00
Mąka żytnia p/g typu przepisowego		38,00—38,50
Otręby pszenne szale		20,00—20,50
Otręby pszenne średnie		16,00—16,50
Otręby żytnie		11,00—12,00
Kuchy lniane		39,00—40,00
Kucny rzepakowe		29,00—30,00

Obroty zwiększone. Usposobienie spokojne.

U w a g a. Ceny rozumieją się za 100 kilogramów, paryet wagon Warszawa.